

§ 81: Yttrande över promemorian Stärkt skydd för valhemligheten

Delges:

Justitiedepartementet. Dnr Ju2018/00824/L6

Dnr 18KS59

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta förslaget till yttrande som sitt eget,

att justera paragrafen omedelbart.

Ärendebeskrivning

Regeringen lämnade en tidigare utredning med förslag på åtgärder för att stärka valhemligheten. En av de frågor som berördes i utredningen var frågan om hur väljarnas valhemlighet kan stärkas när väljaren väljer valsedlar i vallokalen. Efter remissbehandling av utredningen valde man att inte gå vidare med förslaget då de flesta remissinstanserna såg problem i genomförandet. Nu har justitiedepartementet i en promemoria reviderat utredningens förslag. Förslaget innebär i korthet att den plats som valsedlar tillhandahålls på i vallokalen ska avskärmas från insyn. Vidare föreslås att det ska tillåtas att personrösta genom att skriva en kandidat på en partivalsedel eller en blank valsedel.

I yttrandet från kommunledningskontoret föreslås att kommunstyrelsen tillstyrker förslagen. Vissa synpunkter lämnas på utformningen av regleringen.

Kommunstyrelsen har efterfrågat och fått anstånd med att lämna in yttrandet till justitiedepartementet till den 10 april.

Inlägg i ärendet

Gin Akgül Hajo (V), Måns Montell (M), Mattias Eriksson Falk (SD)

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Stärkt skydd för valhemligheten, dnr 18KS59-3
- Yttrande över remiss - Stärkt skydd för valhemligheten, dnr 18KS59-4
- Promemoria Stärkt skydd för valhemligheten, dnr 18KS59-2
- Remiss från Justitiedepartementet - Promemorian Stärkt skydd för valhemligheter, dnr 18KS59-1

Justerare	Uppdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Sammanträdesdatum 2018-04-10

Justerare			Uppdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Yttrande över promemorian Stärkt skydd för valhemligheten

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta förslaget till yttrande som sitt eget,
att justera paragrafen omedelbart.

Ärendet i korthet

Regeringen lämnade en tidigare utredning med förslag på åtgärder för att stärka valhemligheten. En av de frågor som berördes i utredningen var frågan om hur väljarnas valhemlighet kan stärkas när väljaren väljer valsedlar i vallokalen. Efter remissbehandling av utredningen valde man att inte gå vidare med förslaget då de flesta remissinstanserna såg problem i genomförandet. Nu har justitiedepartementet i en promemoria reviderat utredningens förslag. Förslaget innebär i korthet att den plats som valsedlar tillhandahålls på i vallokalen ska avskärmas från insyn. Vidare föreslås att det ska tillåtas att personrösta genom att skriva en kandidat på en partivalsedel eller en blank valsedel.

I yttrandet från kommunledningskontoret föreslås att kommunstyrelsen tillstyrker förslagen. Vissa synpunkter lämnas på utformningen av regleringen. Kommunstyrelsen har efterfrågat och fått anstånd med att lämna in yttrandet till justitiedepartementet till den 10 april.

Beslutsunderlag

Remiss från Justitiedepartementet – Promemorian stärkt skydd för valhemligheten.

Promemorian Stärkt skydd för valhemligheten

Beslutet ska skickas till

Justitiedepartementet. Dnr Ju2018/00824/L6

Petter Bergeå

Utredare kommunledningskontoret

Yttrande

Dnr 18KS59-4
2018-03-16

Justitiedepartementet
Dnr Ju2018/00824/L6

Petter Bergeå
Telefon 026-17 84 50
petter.bergea@gavle.se

Yttrande - Remiss från Justitiedepartementet - Stärkt skydd för valhemligheten

Gävle Kommun har erbjudits att lämna synpunkter på regeringens promemoria *Stärkt skydd för valhemligheten*. Gävle kommun lämnar följande synpunkter på de förslags om lämnas i promemorian.

Att avskärma valsedlarna är bra, men förslaget behöver förtydligas

Gävle kommun ställer sig i huvudsak positiv till att platsen där väljaren tar valsedlar föreslås att skyddas från insyn. Det är en enkel åtgärd som innebär en förbättring jämfört med dagens ordning. Förslaget kommer, om det genomförs, innebära att fler väljare upplever att sin valhandling sker på ett tryggt sätt. Bestämmelsens behöver dock förtydligas i några avseenden.

Väljare som vill skydda sin valhemlighet ska trots avskärmningen uppmannas ta valsedlar från flera partier

Valhemligheten är en grundlagsskyddad rättighet och det bör vara enkelt för den väljare som vill skydda sin valhemlighet att veta hur han eller hon ska agera. Den ordning som föreslås i promemorian innebär att väljaren når en plats skyddad från insyn när han eller hon väljer sina valsedlar. Samtidigt är skyddet inte fullständigt. Andra väljare kan komma att se valsedlarna när väljaren går från den avskärmade platsen till valskärmen. Röstmottagare med uppdrag att hålla ordning bland valsedlarna kan komma att se när väljaren tar valsedlar. Att avskärma valsedlarna kan alltså innebära att väljaren tror att hon är mer skyddad än vad hon rent faktiskt är. Om förslaget genomförs bör därför väljare även fortsättningsvis uppmannas att ta valsedlar från flera partier för att skydda sin valhemlighet. För att undvika köbildning bör det av den information som går ut även viktigt att informera väljarna om att rösten ska göras i ordning bakom valskärmen och inte vid det avskärmade valsedelsstället.

Det bör framgå om väljaren har rätt att vara ensam när väljaren väljer sin valsedel

I promemorian beskrivs kravet på avskärmning enligt följande:

”För att kravet ska vara uppfyllt bör det krävas att valsedelstället effektivt skyddas från insyn från andra väljare så att en väljare kan välja sina valsedlar utan påverkan och insyn från andra väljare.”

Bestämmelsen innebär dels en reglering av den fysiska utformningen av skärmen. Bestämmelsen kan också tolkas som ett krav på att en väljare alltid har rätt eller bör vara ensam i det avskärmade området när han eller hon tar valsedlar. Om bestämmelsen innebär att väljaren har rätt till enskildhet när han eller hon tar valsedlar bör det tydliggöras i den kommande propositionen.

Det är givetvis önskvärt att väljaren har möjlighet att göra sitt val av valsedlar i lugn och ro i enskildhet och röstmottagarna ska verka för att valhandlingen sker under sådana former. Om röstmottagningen *alltid* ska ske på detta sätt kommer det dock innebära väsentligt ökad köbildning och att en väljare i princip kan blockera röstmottagningen i en röstningslokal. Att frågan tydliggörs är också viktigt för att uttolka vad det innebär om en väljare vid något tillfälle inte har möjlighet att ta sina valsedlar i skydd från andra väljare. Är det i så fall att se som en avvikelse från föreskriven ordning enligt vallagen 15 kap § 13 som kan ligga till grund för ett överklagande av valresultatet?

Gävle kommun anser mot bakgrund av ovanstående att bestämmelsen om avskärmning endast ska ses som en bestämmelse om hur avskärmningen ska utformas, inte som ytterligare reglering av hur röstningen ska genomföras.

Det bör vara tillåtet med flera avskärmade platser

Av förslaget till reglering i framgår att *hela* den plats där valsedlar kan läggas ut ska avskärmas och att detta ska vara ”en” plats. Det innebär en onödigt strikt begränsning. På större röstmottagningsställen där ett mycket stort antal väljare röstar bör det av praktiska skäl kunna skapas flera avskärmade platser. Behovet finns både i större förtidsröstningslokaler men även i del fall vallokaler för flera distrikt samsas i en och samma byggnad. Man bör överväga en annan formulering av bestämmelsen som tydliggör att det är tillåtet.

Bra att det tydliggörs att röstmottagarna har rätt att hålla ordning i valsedelsställen

Det är bra att det tydliggörs att bestämmelsen inte hindrar röstmottagarna från att hålla ordning bland valsedlarna trots att det kan innebära att röstmottagarna ibland kan komma att se när en väljare tar sina valsedlar.

Den aviserade översynen av valsedelssystemet bör genomföras till valet 2022

Gävle kommun noterar att det pågår ett beredningsarbete inom regeringskansliet för att se över valsedelssystemet inför valet 2022. Det är mycket angeläget att det arbetet fortgår och att en sådan översyn kommer till stånd. Ett reformerat valsedelssystem innebär väsentligt bättre och enklare möjligheter att skydda valhemligheten än de förslag som presenterats i utredningen och i den promemorian som nu har lämnats ut på remiss. Den ordning som föreslås med avskärmning är ett mindre dåligt förslag än det som

lämnades i utredningen, men ger varken ett fullgott skydd för valhemligheten och löser inte de praktiska problem som är förknippade med hanteringen av valsedlar. Dessa frågor kan adresseras på ett bättre sätt vid en översyn av valsedelssystemet.

Förslagen om utökade möjligheter att lämna personröst är bra

Gävle kommun tillstyrker förslagen om utökade möjligheterna att lämna en särskild personröst.